

וצל"ה שלא נתקבל אצלו טעם זה. ואמר ע"ז הגה"צ מריינזשיוו זצ"ל שמקובל אצלו מזקנו הק' מראפשיץ שייב שבטי ישראל מושלים על ייב שעות שביום, וייב אלופי עשו מושלים על ייב שעות של לילה, ומתפללים באיחר כדי להאריך ייב שעות היום, ועיי"ז מעוררים רחמים וחסדים על ישראל, ע"כ דברי הק' מראפשיץ. אוהב נפשו דושתה"ר בלוני"ח ע"ע. צבי הירש הכהן אב"ד פעטערסאן נ. זש. יצ"ו. ע"כ המכתב.

ב בס' דברי דוד (שבסו"ס דרכי דוד מהרה"ק מקרשאנוב זצ"ל, ברוקלין תשס"א, עמ' כ"ד) הביא בשם הגה"צ מקרשאנוב-ברוקלין זצ"ל שרבינו הדברי חיים הלך פ"א לבקר את גיסו הגאון בעל מנחת חינוך, והמניח עשה סעודה לכבודו ואחר הסעודה הכינו עצמם להתפלל תפילת מנחה, המניח התפלל תיכף בעוד היום גדול, והד"ח התפלל מאוחר מאד, א"ל המניח בדרך צחות 'צאנוער רב, אייער האן קרייט שפעט!'.¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹

ג בס' רבינו הקדוש מראצפערט (פ"ד עמ' רכ"ג בהצ' 285) הביא מה שסיפר הרה"ח ר' ליבוש קארפינקעל ע"ה, בשם זקנו, ששמע מרבינו הדברי חיים זי"ע כששאלוהו למה מתפלל מנחה כ"כ במאוחר, ענה עפ"ד הזוה"ק שהדינים שולטים בשעה זו, אולם יש כמה דקות לפני צאה"כ שאז זה עת רצון, ולכן מתפלל אז.

ד בס' קדושת אהרן (צאנו, ברוקלין תשס"ח, עמ' י"א) הביא בשם הגה"צ אבד"ק ציעשינוב-ברוקלין זצ"ל, שהרה"ק רבי מרדכי דוב מהארניסטייפל זי"ע היה בצאנו, וביקר את גיסו הרה"ק רבי אהרן זצ"ל האבד"ק, ולעת ערב רצה ללכת, שאלו האב"ד רבי אהרן מדוע ממחר עצמו כ"כ, השיבו שהוא ממחר עצמו לתפלת מנחה, אמר רבי אהרן הלא עדיין יש הרבה זמן למנחה, א"ל אנחנו מתפללים במוקדם, השיבו רבי אהרן יש פסוק מפורש בתורה שצריכים להתפלל מנחה בזמן מאוחר, א"ל רבי מרדכי דוב 'לא ידוע לי פסוק בזה', א"ל רבי אהרן דחז"ל למדו שיצחק תיקן תפלת מנחה מן הפסוק ויצא יצחק לשוח בשדה, ולכאורה קשה מדוע מציינת התורה באיזה מקום התפלל מנחה, למאי נפק"מ אם בבית או בשדה, אלא שיצחק רצה לכוון ולהתפלל

להעמיס כוונה אחרת בדבריו. לכן נקבל בשופי שטעו המגידיים שאמרו למרן כן, ומרן כתב ע"פ דבריהם, וכמ"ש הרב פרומקין בהקדמתו לסדר רב עמרם השלם. ולא נפחת ולא נחסר גודל רס מעלתו של מרן רבינו משה איש האלהים אשר המליצו עליו קמאי ממשע עד משה לא קם כמשה, ודי בזה.¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹

המוקיר והמעריך את עבודתכם היקרה והנפלאה,

אהרן צייגרמן
בני ברק יצ"ו

123456789

בס"ד. לכבוד מערכת הקובץ 'עץ חיים' שע"י חסידי באנוב.

ראיתי בהקובצים הקודמים אריכות בענין מה שנהגו צדיקים לאחר תפילת מנחה עד סמוך לערב, ויש להוסיף כמה ענינים בזה.

בענין איחור תפילת מנחה

א בקוני מנחת ישרון (מהגה"צ אב"ד מוזשאי זצ"ל) נדפס מכתבו של הרה"ג ר' צבי הירש הכהן אב"ד פעטערסאן נוא-דזשורזי זצ"ל להגה"צ ממוזשאי זצ"ל, וז"ל: בענין איחור תפלת מנחה היה מדובר אצל כ' חותנו הק' הגה"צ [ר' חיים מאיר יחיאל הורוויץ] אב"ד ריינזשיוו זצ"ל הי"ד, דרכי [אב"ד פעטערסאן] היה לנסוע לסעליש למען כיבוד או"א, אאמו"ר הגה"צ [ר' יונתן בנימין מח"ס נפש יהונתן] זצללה"ה שהיה דומ"ץ שם יותר מחמישים שנה, ועוד באותו יום שהגעתי לבית כ"ק אאמו"ר ז"ל היה אומר לי תמיד שאלך להרה"צ הק' מריינזשיוו זצ"ל, שהיו ידידים נאמנים, פ"א סיפרתי לו [להגה"צ מריינזשיוו] שנסעתי ברכבת בצוותא חדא עם כ"ק דודו הגהצ"ק בעל עצי חיים אבד"ק סיגוט זצוקל"ה, וסיפר לי שהיה בנעוריו בבעלזא בשבת קודש אצל הצה"ק מהרי"ד זצ"ל, וראה שמתפללים מנחה במאוחר מאוד, ושאל את בנו הגה"ק מהרי"א זצ"ל הטעם, והשיב לו משום שהמקוה הוא סמוך לבית המדרש וכו' [ראה קובץ ז' עמ' קע"ה וקובץ ח' עמ' שפ"ה וקובץ ט' עמ' שכ"ו], וסיים הגה"ק בעל עצי חיים

עליו, וקרא אותו ואמר לו דברי מוסר מדוע מתפלל בזמן מאוחר כ"כ, והיה צריך לו להתפלל מקודם בזמן התפילה, כי אם הוא היה מתפלל עמו במנין שלו אז הוא חשבון אחר, אבל אם אינו מתפלל עמו, היה לו להתפלל בזמנו.

ח וענין איחור התפילה אצל הרה"ק מבעלזא כבר מוחזקת ועומדת מבית אבותם, שכן נהג הרה"ק השר שלום זי"ע כידוע, ולאחרונה נדפס עוד בזה בקובץ היכל הבעש"ט (גליון כ"ג עמ' קט"ז) מה שסיפר הגר"ח פאדווא זצ"ל אב"ד לאנדאן ומח"ס שו"ת חשב האפוד, שפעם אחת נסע הרה"ק רבי דוד מדינוב זצ"ל בדרך, ואמרו לו מקורביו שמאוחר כבר ועוד מעט יפנה היום וטרם התפללו מנחה, והשיב להם 'היום נתפלל בעלזער מנחה', והסביר את כוונתו, שכל פעם שנסע לבעלזא להסתופף בצל כ"ק מרן מהר"ש זי"ע היה מתאכן בסוכה (שהיה בנוי מלבנים, ועמד מאחורי בית מגורי האדמור"ם), פעם אחת כבואו לבעלזא היה עייף מטרחת הדרך, ע"כ פנה מיד לבית אכסנייתו בסוכה, וחשב שיתפלל תפלת ערבית וישכב לישן ולמחרת יכנס אל הרבי לקבל ברכת שלום, הוא התפלל תפלת ערבית ואף קרא קריאת שמע והוריד את האבנט כדי ללכת לשכב, ופתאום נכנסו אליו ואמרו שמרן מהר"ש מגיע לקבלו בברכת שלום, מיד אזר באבנטו ומרן נכנס ואמר לו, 'שלום עליכם דינובער רב!', ושח עמו כמה דקות, ואז הוציא שעונו מכיסו, ועיין בו ואמר 'נו! נלך להתפלל מנחה!', ולכן סיים הרב מדינוב 'היום גם אנחנו נתפלל בעלזער מנחה!'

הרי לנו מכל זה דמה שהתפללו הרה"ק מבעלזא זצ"ל מנחה במאוחר היה ירעבשע ענין ולא היה נחלת הכלל, וכמו שעורר הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל שיש להתפלל מנחה בהקדם, וכמו שתמה הרה"ק העצי חיים זצ"ל על איחור התפילה אצל הרה"ק מהר"ד מבעלזא זצ"ל.

בברכת צלח ורכב,

מנחם שלום קאהן
ברוקלין נ"י

בשעה אחרונה של היום, ומבואר במג"א [סי' רל"ב סק"ז בשם מהר"ל] דבעיירות שבתיה גבוהים או יושבת בעמק נראה לילה וחושך בזמן שבאמת עדיין יום, שמחוץ לעיר בשדה עוד היום גדול, על כן מגלה לנו הכתוב שיצחק הלך להתפלל מנחה לשדה כדי שיוכל לכוון שעות אחרונות של יום, ממש קודם לילה.

ה בסי' רבינו הקדוש מראצפערט (פ"ד עמ' דכ"ג) מביא מה שסיפר הרה"ח ר' ליבוש קארפינקעל ע"ה, שהרה"ק מהרש"א מראצפערט זצ"ל היה מתפלל כל השבוע מנחה בשעה מאוחרת מאד, ממש לפני צאה"כ, ושאלו אותו למה נוהג כך, וענה בפשטות 'מהיכן ידעו שאני רבי, אם לא בזה שאתפלל כ"כ מאוחר...'

ו בקוני ויחי יעקב (שבסוף ספר בפרדס הסופר, ממנטריאל הש"ע, עמ' קכ"ה) מביא מה שסיפר הגה"צ הגרי"י ניימאן זצ"ל אב"ד קהילות בעלזא במאנטריאל, שכאשר כ"ק מרן מהר"ד מבעלזא זי"ע שהה בראצפערט בימי המלחמה הראשונה, וכידוע שהתפלל מנחה במאוחר, והגאון רבי שאול ראזענבערג זצ"ל אב"ד ראצפערט רצה להסביר להבעלי בתים מה הטעם שמרן מהר"ד מתפלל במאוחר, דרש פעם בשבת הגדול דאיתא במדרש שתמיד של שחר מכפר על חטאים של לילות ותמיד של בין הערבים על חטאים של היום, ובזמן הזה ונשלמה פרים שפתינו, אם יתפלל מנחה מבעוד יום נשאר קצת זמן שעדיין אינו לילה, ונשאר בלי קרבן או תמורת קרבן מה שיכפר.

ז בקובץ אור הצפון (קובץ י"ב אב חש"ט עמ' ע"ה) מובא מרשימות הגה"צ אבד"ק סאמבאטהעלי זצ"ל שסיפר לו הגה"צ אבד"ק לאדאני זצ"ל בשם הגה"צ ר' הילל ליכטנשטיין בן הרב מבאלקאני זצ"ל, שאחיו הלך פעם אחת אל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע עם איש אשכנזי משם, וכשבא לשם עדיין לא התפללו מנחה, והתחיל האיש להתפלל מנחה ביחידות, כי היה נראה לו שהזמן הוא מאוחר, ופתאום בא מרן להחדר הזה להתפלל מנחה עם הציבור, וראה את האיש הזה מתפלל שמו"ע, ולא רצה לעבור לפניו, והמתין עד שגמר תפילתו ואח"כ עבר